

Nr 121

Av herr **Nilsson** i Tvärålund **m. fl.**, om påskyndande av utredningen angående revidering av servitutslagen.

1946 års riksdag beslöt förlänga lagen om giltighetstiden för vissa tidsbegränsade servitut. Det innebar att servitut, som innefattar rättighet till skogsfångst eller mulbete och som gäller till förmån för fastighet inom Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, begränsat till viss tid, minst femton år, eller till fastighetsägarens livstid, och med en giltighetstid som utgår före den 1 januari 1960, skall bestå intill denna dag. Servitut, vars giltighetstid utgått efter 31 december 1939 men som det oaktat alltjämt utövas med de tidigare servitutsrättigheterna, skall också förlängas att gälla till den 1 januari 1960.

I den av regeringen till 1959 års riksdag lämnade förteckningen över propositioner, avsedda att föreläggas 1959 års riksdag, är inte frågan om ny servitutslag upptagen.

Behovet av lagstiftning på förevarande område har styrkts och understrukits av utredningar i denna fråga och av de myndigheter och sammanlutningar, som haft att yttra sig däröver. Departementschefen framhöll i sin motivering till förslaget om förlängning av servitutens giltighetstid (proposition nr 355: 1946) bland annat följande: »Ägarna av de fastigheter, till vilkas förmån servituten gäller, befinna sig i allmänhet i mycket knappa omständigheter. Servitutens upphörande skulle därför få till följd, att dessa fastighetsägares redan nu bekymmersamma ställning ytterligare förvärras. I likhet med utredningsmannen och norrlandskommittén anser jag under sådana förhållanden påkallat, att åtgärder för att trygga fastighetsägarnas behov av de nyttigheter, servituten avse, nu komma till stånd.» På grund av att utredningsorgan och remissinstanser menade att frågan om en revidering av servitutslagen så nära sammanhänger med småbrukens komplettering med skog och jordbruksrationalisering i allmänhet, förordades tills vidare en förlängning av servitutslagen. Departementschefen och riksdagen anslöt sig till denna mening. Av motiveringen till proposition 355: 1946 torde man dock kunna utläsa, att departementschefen menar att servitutsfrågan bör till år 1960 ha kommit fram till en för servitutsinnehavarna mera tillfredsställande utformning än vad en förlängning av servitutsrätten innebär.

1948 beslöt riksdagen i anledning av motion II:212 att i skrivelse till

Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om utredning dels av frågan att utsträcka tillämpningsområdet för 5a § i lagen den 14 juni 1907 om servitut att omfatta även till tiden begränsade servitut, som innefattar rätt att taga vindfallen och torr skog, och dels av frågan om beredande av kompensation i en eller annan form åt de innehavare av skogsfångservitut, som vid bristande tillgång på vindfallen eller torr skog icke kan erhålla förändring av servitut, enär detta skulle tillskynda den av servitutet besvärade fastigheten märklig olägenhet, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Denna riksdagens framställning överlämnades sedermera till fastighetsbildningssakkunniga, vars uppgifter även i detta avseende numera åvilar 1954 års fastighetsbildningskommitté. I riksdagsberättelsen för år 1958 framgår det att det är ovisst, om denna kommitté kan slutföra sitt arbete under innevarande år. Eftersom här berörda spörsmål är av den allra största betydelse för de människor, som beröres av ifrågavarande lagstiftning, vore det beklagligt, om inte 1959 års riksdag skulle få möjlighet att taga ställning till en Kungl. Maj:ts proposition i denna fråga, underbyggd av ett utredningsförslag, vilket Kungl. Maj:t och riksdagen med all sannolikhet hade avsett år 1946 och år 1948.

För den händelse att fastighetsbildningskommittén inte skulle kunna presentera utredningsförslag angående ny servitutslag i så god tid eller att Kungl. Maj:t inte hinner framlägga proposition om ny servitutslag för 1959 års riksdag, finner vi av olika skäl det vara lämpligt att provisoriskt förlänga tiden för tidsbegränsade servitut intill dess beslut om ny lag fattats.

Ur såväl servitutsinnehavarnas synpunkt som för ägarna till de tjänande fastigheternas är det angeläget att snarast komma till en lösning på servitutsfrågan. Rådande förhållanden inom skogsbruket är helt annorlunda nu än under den tid, då servitutsavtalen ingicks. Nu finns t. ex. inte tillnärmelsevis samma tillgång till vindfallen och torr skog som då. De genom statliga påbud genomförda avverkningarna av ved under kristiden, de nuvarande avverkningarna av mycket klena virkesdimensioner och den moderna skogsvården har medfört att det numera knappast finns någon tillgång till de virkessortiment, som föreskrives i servitutskontrakten. Det stöd till de stympade fastigheterna, som servitutsrättigheterna skulle utgöra, är numera inte till finnandes.

Servitutsrättigheter som belastar en stamfastighet kan förhindra eller i varje fall försvåra en ur ekonomisk synpunkt rationell skogsvård. Näringslivet i de områden, där servitut av här ifrågasatt slag är rikligast förekommande — i Norrlands inland och lappmarker — är starkt beroende av en bofast befolkning, som arbetar i skogsnäringen. De motiv, som en

gång i tiden åvägabragte dessa servitut såsom stöd för ägostyckningsinnehavarna, torde för dagen vara lika angelägna ur såväl social som näringspolitisk synpunkt. Det måste anses vara ett statsintresse att behålla en ur samhällsekonomisk, social och miljösynpunkt tillräckligt talrik och livskraftig befolkning i Norrlands inland och lappmark. Faran för en alltför kraftig uttunning av befolkningen är redan överhängande. En åtgärd att bromsa denna utveckling torde vara att till servitutsägarna återföra det värdemässiga stöd och den komplettering till ifrågavarande fastigheter, som servituten en gång varit och för vilket ändamål de tillkommit.

Ett flertal servitutsägare har dragit frågan om servitutens värdemässiga förändring inför domstol, men dessa processer har inte utfallit till servitutsägarnas förmån utan tvärtom åsamkat vederbörande utgifter.

På grund av de förhållanden som ovan berörts framstår det som uppenbart, att en revision av nu gällande lagstiftning på detta område är ofrånkomlig, varvid syftet bör vara att på ena eller andra sättet återföra servitutsrättighetens värde till att vara det stöd för och den komplettering till den avstyckade fastigheten, som varit meningen att åstadkomma genom avtalet om servitut.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om påskyndande av pågående utredning angående revidering av servitutslagen, så att förslag kan framläggas helst till innevarande års riksdag, samt

för sin del besluta, att nuvarande servitutsbestämmelser må gälla tills vidare intill beslut fattats om ny servitutslag.

Stockholm i januari 1959

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund

Thorbjörn Fälldin

John Eriksson
i Bäckmora

Harald Larsson
i Hedenäset

Erik Larsson
i Norderön